

Resumé

Natura 2000 område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk

Området omfatter Habitatområde H30 og Fuglebeskyttelsesområderne F14 og F24

Områdebeskrivelse

Området strækker sig fra Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og Lovns halvøen i vest over de fire store vandløb Lerkenfeld, Simested, Skals og Nørreå til de store mosearealer ved Øster Bjerregrav og Fussing - og Glenstrup søer mod øst.

De 4 store ådale er især i de nedre dele præget af drænede og opdyrkede arealer (tidligere enge og moser). I de øvre dele af ådalene findes mange arealer, hvor opdyrkning og afgræsning er ophørt, fordi de er uegnede til moderne landbrugsdrift.

Simested Å er landskabelig værdifuld især på en fredet strækning mellem Sdr. Borup og Ålestrup. Borup Hede udgør det største samlede areal med tør hede (51 ha) i habitatområdet

Skalsådalen er en af landets bredeste og er nedstrøms ved Hjarbæk Fjord ret kulturpåvirket, da hovedparten i en eller anden form er under landbrugsdrift. Længere oppe indeholder ådalen mange gamle tørvegravningsarealer, herunder det store og vildtvoksende område Bjerregrav Mose. Området blev tidligere udnyttet til engdrift og græsning, men hovedparten er i dag uden drift og under tilgroning med især pil.

Skravad Bæk løber til Skals Å fra nord og i en række andre sidedale til Skalsådalen ligger de større søer, Rødsø, Hærup Sø og Klejtrup Sø samt tilløb fra Glenstrup Sø og Tjele Langsø (ligger i et tilgrænsende Natura 2000 område).

Nørreåen har modsat det tre andre store vandløb afløb mod øst. Nørreåen modtager afløbsvandet fra et stort søsystem uden for Natura 2000-området bestående af blandt andet Hald Sø og Viborg søerne, og åen afvander til Gudenåen. Midt i Nørreådalen ligger Ø Bakker, der er en stejl og markant morænebakke med hede og enebærkrat.

Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord udgør den store marine del af området. Mellem Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning er der en dæmning med sluse. Vandudvekslingen gennem slusen har stor betydning for plante- og dyrelivet i Hjarbæk Fjord.

Umiddelbart vest for dæmningen ved Virksund ligger Ørslevkloster Sø, der pga. forbindelsen med Hjarbæk Fjord i perioder tilføres salt og derfor må karakteriseres som en brakvandssø.

Det samlede areal af hele området udgør ca. 25.513 ha.

Vigtigste naturværdier

Området er udpeget for at beskytte en lang række arter og naturtyper

Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning udgør en internationalt vigtig raste- og fourageringsplads for sangsvane i vinterhalvåret og trolldand i fældningstiden i efteråret.

Desuden er der en stor bestand af fældende og overvintrende hvinand. Områderne har især tidligere rummet vidtstrakte flader med ålegræs. Langs Lovns Bredning findes en del arealer med strandeng og artsrige overdrev, der blandt andet huser store bestande af de nationale ansvarsarter nikkende - og opret kobjælde.

Lovns halvøen rummer store sammenhængende arealer med enekrat, sure overdrev og stilkege-krat, som stedvis er af stor botanisk værdi. For foden af skrænterne ligger der hist og her fine rigkær og kildevæld, samt store strandengsarealer ned mod Limfjorden og Lerkenfeld Ås udløb i fjorden.

De fire store vandløb er levested for både flod- og bæklampret samt grøn kølleguldsmed. For odderen udgør habitatområdet et af de nationale kerneområder med en fast bestand i områdets mange vandløb og søer.

Langs skrænterne af de store ådale findes mange vældprægede partier og artsrige overdrev. Især har Nørreådal en del veludviklede væld og rigkær med sjældne planter, herunder gul stenbræk og blank seglmos, men størstedelen af ådalen består af drænedede enge og moser, eller store sammenhængende arealer med høj sødgræssump, pilesumpe samt en del skovbevoksede tørvemoser. Dalskrænterne rummer stedvis sure overdrev, ege-blandskov og bøgeskov på morbund..

Skalsådal indeholder mange gamle tørvegravningsarealer, herunder det store og vildtvoksende område Bjerregrav Mose, som bl.a. rummer hængesække og store partier med skovbevokset tørvemose. Området blev tidligere udnyttet til engdrift og græsning, men hovedparten er i dag uden drift og under tilgroning med især pil. I ådalens øvre dele findes endvidere artsrige ekstremrigkær og kildevæld med sjældne arter. Allerøverst i Skalsådal ligger Læsten Bakker med meget artsrige sure overdrev og kildevæld, samt et moseområde, der inkluderer en tidligere højmos, Tuemose. Denne mose er nedbrudt af tidligere tiders tørvegravning.

Skravad Bæk løber til Skals Å fra nord, dalskrænterne her rummer botanisk vigtige overdrev og heder med forekomst af sjældne arter og dalbunden rummer væsentlige arealer med kildevæld og rigkær

Glenstrup Sø har store forekomster af kransnålalger, og øst for søen ligger en række botanisk værdifulde rigkær langs Østerkær Bæk, der fortsætter i Natura 2000-området Kastbjerg Ådal. Omkring Fussingsø, der også har afløb til Skals Å, findes artsrige sure overdrev, rigkær og bøgeskov på morbund samt ellesump.

Fussing Sø er en dyb, næringsrig sø med en del vandplanter, bl.a. har kortskaftet skeblad her sit eneste voksested i Danmark.

Langs skrænterne af Simsted Ådal er der mange forekomster af sure overdrev med arter som guldblomme og opret kobjælde. I de øvre dele af ådalen findes en række værdifulde arealer med rigkær og paludellavvæld, som bl.a. er levesteder for kildevældsvindelsnegl og blank seglmos. Vandkvaliteten i Simsted Å er især på de nedre vandløbsstrækninger god, og foruden grøn kølleguldsmed er der registreret flere sjældne rød- og gullistede invertebrater.

Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret.

Mange af områdets naturtyper er arealmæssigt stærkt reduceret og isoleret på grund af opdyrkning, tilgroning og/eller afvanding. Invasive arter kan være en trussel mod hjemmehørende arter såvel på de tørre naturtyper som i Lovns bredning.

Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og mange søer i området er belastet med for stor tilførsel af næringssalte fra oplandet og en del af de våde naturtyper kan være belastet af næringsstoffer, der tilføres med grundvandet. Desuden er mange af de næringsstoffølsomme naturtyper belastet med næringsstoffer fra dyrkede arealer eller luftbåren deposition. De til naturtyperne knyttede dyr og fugle påvirkes derved også negativt.

Mange naturtyper i området lider under manglende pleje i form af afgræsning, hedepleje eller rydning af træer eller anden vegetation. Dette påvirker ud over selve naturtypen også de tilknyttede arter af planter og dyr. I flere af de lysåbne egekrat sker der en indvandring af skyggetålende træarter som bøg, der på sigt kan udgøre en trussel mod naturtypen.

Slusen ved Virksund virker som højvandssluse og giver periodisk uhensigtsmæssig hydrologi bl.a. i form af saltspringlag.

Rekreative aktiviteter kan periodisk påvirke vandfugle på udpegningsgrundlaget.

Som det fremgår af vandplanen for Limfjorden er der konstateret miljøfarlige stoffer i en mængde, der overskrider de fastlagte grænseværdier. Stofferne udgør derfor en trussel for opnåelse af gunstig bevaringstilstand i de marine naturtyper i Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord.

Målsætning

De store ådale og deres vandløb er karakteristiske landskabselementer i området. Naturtyperne i ådalene sikres en god-høj naturtilstand. Områdets truede naturtyper og arter prioriteres højt. Det gælder især alle typer af artsrige overdrev, tørre heder, rigkær, genskabelse af aktiv højmose, samt levesteder for gul stenbræk. Stilkege-krat og oprindelig skovbevokset tørvemose prioriteres højt i området da disse skovtyper udgør en stor andel af det samlede areal af naturtyperne på biogeografisk niveau. Ligeledes prioriteres levesteder for den nationale ansvarsart damflagermus samt for blank seglmos og kildevældsvindelsnegl, der har vigtige bestande i området. Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Naturtyperne i Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og de større søer i området prioriteres at opnå gunstig naturtilstand. Dette forudsætter en god vandkvalitet, og at de marine områder får et substrat, der sikrer en udbredt undervandsvegetation. Dette vil tilfredsstille livsbetingelserne for de vigtige forekomster af trækkende vandfugle som bl.a. sangsvane og troland.

Indsats

Oversigt over væsentlige indsatser til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke anvendt
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter	X			
Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger	X			
Ekstensiv drift Fx indførelse eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)	X			
Reducere forstyrrelser Fx færdsel, sejlads og jagt			X	
Forbedring/sikring af levesteder Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder	X			

Indsatsen vil helt overvejende dreje sig om at begrænse tilførslen af næringsstoffer til naturtyperne, sikre hensigtsmæssige hydrologi og sikre velegnede levesteder alle arter på udpegningsgrundlaget.

En række arter på udpegningsgrundlaget skal sikres mod især menneskelig forstyrrelse og planen skal sikre og/eller genindføre lysåbne forhold ved rydning af opvækst og drift (græsning) af naturtyperne samt gennemføre en indsats over for invasive arter.

Forekomsterne af en række naturtyper og levesteder for arter søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt og der etableres ynglevandhuller for stor vandsalamander.

Skovnaturtyperne og de marine rev sikres hvor det naturmæssigt er muligt og endelig udføres en særlig indsats for truede naturtyper som surt overdrev og rigkær.

Der skal gøres en særlig indsats for at sikre og/eller udvide arealet med våd hede, tør hede, tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær og for at sikre levestederne for stor kæguldsmed, gul stenbræk, blank seglmos og kildevældsvindelsnegl.